

Οι ειδικές βιβλιοθήκες και η πρόσβαση στη γνώση για όλους: τρόποι προσέγγισης με το ευρύτερο κοινό / Γιώργος Γλωσσιώτης

Ορισμοί:

Ειδική βιβλιοθήκη ονομάζεται η βιβλιοθήκη η οποία έχει δημιουργηθεί για να παρέχει πληροφόρηση σε συγκεκριμένα πεδία. Σε αυτό το πλαίσιο μια ειδική βιβλιοθήκη μπορεί να είναι είτε ακαδημαϊκή, ιατρική, νομική κλπ βιβλιοθήκη, είτε μπορεί να είναι η βιβλιοθήκη μιας επιχείρησης ή ενός οργανισμού. Όταν οι ειδικές βιβλιοθήκες δημιουργούνται στα πλαίσια μίας επιχείρησης, ενός οργανισμού, ενός ιδρύματος (εφεξής: «οργανισμός») έχουν ως σκοπό, κατ' αρχήν, την κάλυψη των πληροφοριακών αναγκών του φορέα που τις περιβάλλει. Ως εκ τούτου το κοινό των ειδικών βιβλιοθηκών είναι περιορισμένο είτε στους εσωτερικούς χρήστες (χρήστες προερχόμενοι από τον περιβάλλοντα οργανισμό), είτε σε μεμονωμένους εξωτερικούς χρήστες με ειδικά ενδιαφέροντα.

Παρόλα αυτά οι συλλογές και οι υπηρεσίες που μπορούν να παράσχουν οι ειδικές βιβλιοθήκες πολλές φορές ξεπερνούν τα όρια του οργανισμού τον οποίο καλούνται να εξυπηρετήσουν. Είναι όμως αρκετά δύσκολο να εξωτερικεύσουν τις υπηρεσίες τους προς το ευρύτερο κοινό για διάφορους λόγους, όπως:

- Αδιαφορία του οργανισμού για παροχή υπηρεσιών σε τρίτους.
- Αδυναμία της βιβλιοθήκης να χρηματοδοτήσει εργαλεία marketing.
- Δυσκολία της βιβλιοθήκης να εντοπίσει και να προσεγγίσει το ευρύτερο κοινό.

Επιπλέον, ένα άλλο γεγονός που πρέπει να υπογραμμιστεί είναι ότι πολλές φορές και οι εσωτερικοί χρήστες μιας ειδικής βιβλιοθήκης δεν γνωρίζουν τις υπηρεσίες που αυτή παρέχει και δεν κάνουν χρήση της.

Με αφορμή τον εορτασμό

Με αφορμή λοιπόν τον εορτασμό μιας παγκόσμιας ημέρας βιβλιοθηκών πολλά εμπόδια μπορούν να αρθούν και οι ειδικές βιβλιοθήκες να ανοίξουν τις

πόρτες τους στο το ευρύτερο κοινό. Παρακάτω θα εξετάσουμε τους τρόπους με τους οποίους μπορεί αυτό να γίνει.

Συμμετέχοντας μία ειδική βιβλιοθήκη σε έναν τέτοιο εορτασμό πρέπει να έχει υπολογίσει ποιο κοινό θα προσεγγίσει και με ποια μέσα. Έτσι, αναφορικά με το κοινό έχουμε επαφές με:

A) τους υφιστάμενους χρήστες του συστήματος (εσωτερικούς χρήστες προερχόμενους από τον περιβάλλοντα οργανισμό). Στοχεύοντας σε αυτήν την ομάδα με μία σειρά εκδηλώσεων προορισμένων και επικεντρωμένων σε αυτήν η βιβλιοθήκη μπορεί να ανανεώσει το ενδιαφέρον τους για τις υπηρεσίες της, να προσελκύσει αδιάφορους χρήστες, να ενημερώσει την διοίκηση για το μέχρι τώρα έργο της. Αυτά μπορούν να επιτευχθούν με εκδηλώσεις όπως:

- Υπογράμμιση των δυνατοτήτων αναζήτησης της βιβλιοθήκης, παραδείγματα και εφαρμογές.
- Συμβουλές και οδηγίες αναζήτησης προς τους χρήστες.
- Επιδείξεις νέων υπηρεσιών, βάσεων δεδομένων, υλικού κα.

B) τις ειδικές βιβλιοθήκες συναφών οργανισμών με τις οποίες μοιράζεται το ίδιο κοινό, ή λειτουργεί συμπληρωματικά προς τις συλλογές αυτών. Στοχεύοντας σε αυτήν την ομάδα η βιβλιοθήκη μπορεί να έρθει σε επαφή με άλλους οργανισμούς και ιδρύματα που λειτουργούν συμπληρωματικά, να έρθει σε επαφή το προσωπικό των διαφόρων βιβλιοθηκών ούτως ώστε να ανταλλάγουν πληροφορίες για υπηρεσίες, υλικό, δράσεις κ.α. Πρέπει εδώ να τονίσουμε ότι η προσωπική επαφή είναι το ζητούμενο πολλές φορές, γιατί θεσμικές επαφές δημιουργούν συνεργασίες απρόσωπες που εύκολα μπορούν να υπολειτουργήσουν. Με αφορμή λοιπόν μία εκδήλωση, μπορούν να γνωριστούν καλύτερα οι συνάδελφοι και να λειτουργήσουν συνεργατικά πιο αποτελεσματικά και πιο γρήγορα. Αναπτύσσοντας τέτοιου είδους συνεργασίες εμφανίζονται από την άλλη μεριά οφέλη και για την διοίκηση του οργανισμού, αφού μπορεί να δει την αυξανόμενη πρόσβαση σε υλικό με χαμηλό κόστος ως ένα σημαντικό πλεονέκτημα. Από την άλλη πλευρά η βιβλιοθήκη θα ανοίξει προς το κοινό των άλλων βιβλιοθηκών, θα αυξήσει τους χρήστες της και κατά συνέπεια την

αξία της εντός του οργανισμού και εντός ενός δικτύου βιβλιοθηκών. «Η συνεργασία αντανακλά την αναγνώριση ότι υπάρχουν τομείς ενδιαφέροντος, δραστηριότητας και αποστολής που διασταυρώνονται. Είναι η δυνατότητα δημιουργίας συνέργειας και δομών όπου το σύνολο έχει μεγαλύτερη ισχύ έναντι των επιμέρους μερών. Η συνεργασία εισάγει επιπλέον ενέργεια στη ζωή ενός ιδρύματος, δημιουργώντας προσωρινές εμπειρίες που εμπνέουν μόνιμες αλλαγές. Τα αποτελέσματα της συνεργασίας αποβαίνουν επικερδή για κάθε οργανισμό που συμμετέχει σε αυτήν.» (Σεμερτζάκη, 2008)

Γ) τις άλλες κατηγορίες βιβλιοθηκών. Επικεντρώνοντας εκδηλώσεις προς άλλες κατηγορίες βιβλιοθηκών, (π.χ. δημοτικές / λαϊκές, ακαδημαϊκές, σχολικές κλπ.), η βιβλιοθήκη μπορεί να γνωστοποιήσει το περιεχόμενό της και τις υπηρεσίες της σε άλλους χώρους, τους οποίους δεν μπορεί να προσεγγίσει γιατί είναι παντελώς εκτός των ορίων του οργανισμού ή των δικτύων ειδικών βιβλιοθηκών που μπορεί να συμμετέχει. Οργανώνοντας εκθέσεις, επισκέψεις, εκδηλώσεις γνωριμίας με άλλα είδη βιβλιοθηκών μεταδίδει πληροφορίες σχετικά με αυτήν σε άλλους αναμεταδότες πληροφοριών. Έτσι μπορεί εύκολα να έχει έμμεση πρόσβαση προς ένα κοινό που δεν θα μπορούσε να εντοπίσει διαφορετικά.

Δ) τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Με αφορμή τον εορτασμό μιας παγκόσμιας ημέρας τα μέσα μαζικής ενημέρωσης είναι πιο δεκτικά στην δημοσίευση σχετικών άρθρων και ειδήσεων και στην αναμετάδοση πληροφοριών. Έτσι μια ειδική βιβλιοθήκη μπορεί να το εκμεταλλευθεί για να κοινοποιήσει την ύπαρξή της, το έργο που συντελεί, την συλλογή της, τις υπηρεσίες που προσφέρει κα. Πολλαπλά οφέλη μπορούν να προέλθουν από τέτοιου είδους δημοσιοποιήσεις. Οφέλη προερχόμενα από την διοίκηση του οργανισμού που περιβάλλει την βιβλιοθήκη, καθώς η διοίκηση θα δει τέτοιο είδους δημοσιότητα σαν δωρεάν διαφήμιση, η βιβλιοθήκη μπορεί να τεκμηριώσει τις οικονομικές τις απαιτήσεις προς την διοίκηση κα. Επιπλέον δημοσιότητα μέσω των ΜΜΕ αυξάνει την χρήση των διαφημιζόμενων υπηρεσιών.

Προτεινόμενες εκδηλώσεις.

A) Ημερίδες, συναντήσεις κλπ. Ιδανικές για προσέγγιση άλλων ειδικών βιβλιοθηκών και άλλων ειδών βιβλιοθηκών. Είτε ως επιστημονικές ημερίδες, είτε ως επετειακές εκδηλώσεις, τέτοιου είδους διοργανώσεις κινούν το ενδιαφέρον ανθρώπων που συνυπάρχουν στον χώρο.

B) Ξεναγήσεις, επιδείξεις κλπ. Ιδανικές για τους εσωτερικούς χρήστες των βιβλιοθηκών και την διοίκηση του οργανισμού. Μία εκ του φυσικού παρουσίαση είναι το πιο αποτελεσματικό εργαλείο προώθησης των σκοπών της βιβλιοθήκης εσωτερικά. Επιπλέον δίνεται η δυνατότητα για ερωταποκρίσεις και έτσι μπορούν να αποσαφηνιστούν πολλά θέματα, καθώς επίσης και να λάβει το προσωπικό πληροφορίες - αξιολογήσεις για να τις χρησιμοποιήσει για την βελτίωση των υπηρεσιών που ήδη προσφέρει.

Αυτές οι εκδηλώσεις μπορούν να είναι χρήσιμες σε συνεργασία με άλλες ειδικές βιβλιοθήκες στο κοινό των άλλων βιβλιοθηκών ούτως ώστε από πρώτο χέρι να αποκτούν γνωριμία με τις παρεχόμενες υπηρεσίες μιας συνεργαζόμενης βιβλιοθήκης.

Γ) Εκδόσεις, φυλλάδια, πόστερς και άλλο υλικό διαφήμισης. Με αφορμή μία παγκόσμια ημέρα εορτασμού οι διοικήσεις είναι πιο δεκτικές στην διάθεση χρημάτων για την ανάπτυξη εργαλείων μάρκετινγκ. Είναι ευκαιρία λοιπόν για την βιβλιοθήκη να εκμεταλλευτεί την θετική προδιάθεση της διοίκησης για να εκδώσει τα απαραίτητα έντυπα προώθησης και διαφήμισης των υπηρεσιών της.

Δ) Αρθρογραφία. Ιδανικός τρόπος διαφήμισης και εκμετάλλευσης, ως αναφέρθηκε, της ευαισθησίας των ΜΜΕ κατά τη διάρκεια εορτασμών. Μέσα από την αρθρογραφία μπορεί μια βιβλιοθήκη να προσεγγίσει όλες τις κατηγορίες που την ενδιαφέρουν.

Ε) Εκθέσεις. Με την διοργάνωση εκθέσεων είτε αφιερωμένες σε αυτήν καθαυτή την βιβλιοθήκη, είτε σε κάποιο θέμα / υλικό / συλλογή που αυτή διαθέτει, μπορεί να έρθει κατευθείαν σε επαφή με το ευρύτερο κοινό, με άλλες βιβλιοθήκες, με τα ΜΜΕ, με τους εσωτερικούς χρήστες.

Συμπεράσματα.

Οι ειδικές βιβλιοθήκες στην Ελλάδα έχουν επιδείξει ένα πλούσιο έργο και πλούσιες συλλογές, πολλές φορές υποκαθιστώντας άλλα είδη βιβλιοθηκών που δεν είχαν αναπτυχθεί αρκετά. Παρόλα αυτά σήμερα είναι ανάγκη οι ειδικές βιβλιοθήκες να διευρύνουν το κοινό που εξυπηρετούν (είτε έμμεσα είτε άμεσα) και να δώσουν πρόσβαση στις πληροφορίες σε ευρύτερες ομάδες του πληθυσμού. Ο εορτασμός μίας παγκόσμιας ημέρας βιβλιοθηκών μόνο θετικό αντίκτυπο θα μπορούσε να έχει στην λειτουργία και την οργάνωση των ελληνικών ειδικών βιβλιοθηκών.

Γιώργος Γλωσσιώτης

Υπεύθυνος Βιβλιοθήκης

Οργανισμός Μεσολάβησης και Διαιτησίας

Πλ. Βικτωρίας 7

104 34 Αθήνα

τηλ. 2108814922

fax 2108815393

e-mail: glossiotis@omed.gr

URL: <http://www.omed.gr>

Βιβλιογραφία

- Γλωσσιώτης, Γιώργος, «Ειδικές βιβλιοθήκες: νέες τάσεις, νέο περιεχόμενο». *Βιβλιοθήκες και πληροφόρηση*. 2004, σελ.8-13
- Σεμερτζάκη, Εύα, «Η έννοια της συνεργασίας και η συμβολή της στην ανάπτυξη των βιβλιοθηκών». Σε *Ημερίδα με θέμα: Συνεργασία Βιβλιοθηκών: εθνικό, τοπικό, διαθεματικό επίπεδο*, Θεσσαλονίκη, Εκθεσιακό Κέντρο Ηελεχρο, Πέμπτη 29 Μαΐου 2008
- Australian Library and Information Association. *Guidelines for Australian Special Libraries*. <http://www.alia.org.au/policies/special.libraries.html> accessed: 20/5/2009

- The Colorado Department of Education, *National Library Week*.
<http://www.cde.state.co.us/cdelib/NationalLibraryWeek.htm>
accessed: 20/5/2009
- Giesecke, Joan, *Practical Strategies for Library Managers*. Chicago: American Library Association, 2001
- Gupta, Dinesh K. (ed) e.a. *Marketing library and information services: international perspectives*. Berlin: K.G. Saur, 2006
- Stevenson, Janet, *Dictionary of library and information management*. Middlesex: Peter Collin, 1997